

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 48, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna petiti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglašeni in poslani vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Inteligenca in socializem.

Sekoja hrvaških akademikov v Zagrebu je priredila minulo nedeljo predavanje in diskusije o temi »Inteligenca in socializem«. Sodrug V. Korač je izvajal med drugim naslednje zanimive misli:

Tema »Socializem in inteligenca« je prav posebno aktualen, saj se razpravlja dandans o socializmu mnogo več kot se je razpravljalo pred vojno. Tudi pri nas se inteligenca vedno bolj zanima za socializem in se približuje v neredkih vrstah socialističnim strankam. Zato je potrebno, da izpregovorim nekaj besedi o odnosih med inteligenco in socializmom. Pokazati hočem, kako deluje inteligenca v delavskem gibanju, katera razočaranja doživlja in želim pokazati pot, po kateri mora inteligenca hoditi, da ne doživi razočaranja.

Povsod se danes spominja na socializem, po časopisih, na predavanjih in v debatah. Socializem je postal takorekoč nekakšna moda, ki se ji mnogi pridružijo, toda ne razmišljajo zadosti globoko o njem. To je efekt te vojne, ki je povzročil ogromno bedo, upropastil mnogo eksistenc, zrušil mnogo moralnih in materialnih eksistenc, vojno in cerkev. Mnogo avtoritet se danes sramuje, ker so podpirali one, ki so vzdrževali to štiriletno klanje. In čisto naravna je reakcija, da se ljudje pridružujejo onim, ki so že pred vojno napadali te avtoritete, ko so sedaj zaznali, da so te avtoritete sramotno propadle.

Toda mnogi, ki se nam približujejo iz nekakšnega idealizma in navdušenja, iz elementarnega nezadovoljstva, ne študirajo obenem socializem in njegovo gibanje. V nekaterih splošnih potezih hočem povedati, kaj je socializem, odkod izvira njegova sila in katero ulogo igra v njem inteligenca.

Socialistični pokret je pokret enega družabnega razreda, je pokret proletarijata, t. j. onih ljudi, ki živijo edino od prodajanja svojih moči. Proletarec je delavec v tovarni kakor tudi uradnik. Vsi ti nimajo drugega dohodka, kakor svojo stanovitno plačo, ki jo dobivajo za dobo svojega delovanja v službi.

Položaj modernega proletarca se ne razlikuje mnogo od položaja staroveškega sužnja in srednjeveškega kmetu. Francoska revolucija je proglasila svobodo človeka, ali stvarno se to ni izvedlo, zakaj plača, ki jo delavec dobiva, čisto ne zadostuje niti za golo življenje, vzdržuje pa onih t. zv. gorenjih 10.000, oni mali razred, ki nima drugega smotra, kot da izkorišča nižje razrede s svojim parasitskim življenjem.

Taka karakteristika velja za bolj razvite kapitalistične dežele; v deželah pa, kjer kapitalizem ni tako razvit, kjer prebiva kot na pr. pri nas 80 odstotkov kmetov, država ne sloni na tem antagonizmu med proletarijatom in kapitalom. V takih deželah se socialistično gibanje ne more posebno ojačiti. Toda ta vojna je povzročila, da se je ojačil socializem tudi v mnogih deželah, ki sicer nimajo take baze, ker kapitalizem ni posebno razvit. Tako je tudi pri nas. Socialistično gibanje kaže danes vse znake, ki so karakteristični za kapitalistično nerazvite dežele. Socializem je danes naraven in nujen pojav in je prav smešno misliti, da je plod same agitacije.

Razlikujem med socializmom in socialnimi gibanji, kajti bila so socialna gibanja brez socializma in socializem brez socialnih gibanj. Socialna gibanja smo imeli tudi v starem veku, ker je vsa zgodovina borba med onimi, ki vladajo in onimi, ki so izkoriščani. Socialna gibanja so bila tudi gibanja sužnjev v starem Rimu in gibanja kmetov v srednjem veku. V ljudski družbi vladala neprestano borba razredov za gospodstvo nad ostalimi razredi in nad proizvajalnimi sredstvi. Ta gibanja so obstojala že davno pred socializmom in delavsko gibanje je obstojalo pred socialnimi teoretiki.

Posebno močno je bilo delavsko gibanje v Angliji. Tam so delavci najprej razvili svoje organizacije v borbi proti nevolji in bedi. Anglija, zibelka kapitalizma, je tudi zibelka proletarijata, ki je prvi ustanovil velike strokovne in združne organizacije in prvi započel proletarsko borbo. V Angliji je socializem še danes slab, a razvito je delavsko gibanje. Praktično socialistično delo se je razvilo v ustanovitvi organizacij.

Nastale pa so tudi teorije. Vsi socialistični filozofi so iskali zdravila na čisto drug način, nego angleški delavski razred. Iskali so je v prevratih iz temelja. Cela

vrsta globokih mislecev je verovala, da se more odstraniti beda le, ako se odstrani obstoječi družabni red, s sestavo novega družabnega temelja, ker le tedaj izgine beda s sveta.

Doba okolo leta 1848. je bila podobna današnji dobi, ker je bila vsa Evropa v ognju revolucije, ki je imela nadaljevati delo velike francoske revolucije in zrušiti oblasti evropskih mogotcev. Ali končala je s formalnim neuspehom, ker je pustila za seboj absolutistično oblast, dočim je stvarno zmagala, zrušivši fevdalne odnose v Evropi. Industrijske sile so se razvile in v petdesetih letih je zinagal v vsej Evropi kapitalistični družabni red nad fevdalnim, kar je imelo za posledico, da je nastal povsod proletarski razred. Zgodilo se je, da smo prišli do združenega kapitalizma in fevdalstva, mesto do prave demokracije.

Socialistično gibanje so je razširilo po vsem evropskem kontinentu, a strokovne in združne metode so stopile na drugo mesto. Teoretič nove metode je bil Karl Marks, ki je izdal leta 1848. komunistični manifest, v katerem pravi, da se da le potom akcije proletarskega razreda zrušiti fevdalno-kapitalistični red. Oznanjal je geslo: Združite se, imejte pred očmi jasne cilje! Po tej metodi je nastala tudi Internacionala.

Sedaj pa bom poskusil pokazati, kakšen je odnosaj inteligence v socialističnem gibanju. Socialistično gibanje so dvignili tako visoko vsi oni inteligenti, ki so pristopili k njemu z idealizmom. To pa je izvršila tista inteligenca, ki je oplemenitila svojega duha in se poglabila v znanost, katera je dala široko znanstveno erudicijo. Ni mi treba naglašati, da inteligenca in socialna glazura ni eno. V delavskih vrstah se čisto nahaja več inteligence, nego v mnogih višjih krogih. Katere pogoje mora izpolniti inteligenca v socialističnem gibanju? Glavno, da je vsak inteligent skromen, in da ne poskuša na podlagi kakršnihkoli teorij čez noč odstraniti že zgrajene strankine vidike.

Proletariat je v vsej svoji praksi odgojen tako, da more biti kompromisen. Povsod, kjer je proletarsko gibanje močna družabna sila, je to gibanje kompromisno. Nasprotno pa so intelektualci povsod radikalni. Oni se ne zadovoljujejo, da bi pritrdili zahtevi, po kateri te mase jeze. Saj pa je za delavsko maso važnejše povišanje mezde za eno krono ali skrčenje delovnega časa za eno uro, nego politične zahteve in mnogi intelektualci so že doživeli v tem konfliktu s svojo lastno maso poraz. V Rusiji in tudi drugod je prinesla inteligenca v delavske vrste sektarski duh. V deželah, kjer je proletarijat nerazvit, je obsojen na neuspehe, a kjer so neuspehi, tam je tudi preprič. V Rusiji je na stotine socialističnih strank in le v Bulgarski so tri ali štiri.

Delavsko gibanje ima svoje realne cilje in preko teh ne more nikdo iti. Naš proletarijat ne bo mogel prevzeti diktature, ker je preslab in nerazvit. Intelektualec, ki bo znal umeti delavske potrebe, si mora postaviti kot prvi pogoj princip, da se mora manjšina pokoravati večini, ker široka gibanja morejo biti le demokratska.

Čim več inteligenca je v socialističnem gibanju, tem jačje bo to gibanje, toda, ako ne bodo le-ti pravi intelektualci s širokim razumevanjem in veliko erudicijo, bo v gibanju tudi več sektarstva. Inteligenca, ki pristopi k gibanju, mora proučevati ne le teorijo, marveč tudi prakso socializma.

Politični pregled.

— **Reforma srbske ustave.** Beograd, 9. januarja. (Lj. k. u.) Ministrski svet je poveril tri člane vlade z nalogo, naj prouče ustavo kraljevine Srbije ter izločijo ona določila, ki se po svoji obliki in vsebini ne morejo uveljaviti za ves teritorij nove jugoslovanske kraljevine. Nato bo srbska ustava kot začasna ustava proglašena za vso kraljevino SHS.

— **Poziv jugoslovanskega odbora v Bernu.** Bern, 9. januarja. (Lj. k. u.) Jugoslovanski odbor v Bernu poroča: V Bernu zborujoča velika jugoslovanska skupščina je dne 2. januarja 1919 sklenila, poslati predsedniku Wilsonu nastopni poziv: Jugoslovanska skupščina se obrača do Vas, varuha in branitelja pravice in svobode vseh narodov. Narod, ki je moral med to vojno največ trpeti, narod, ki je pomagal s svojimi čini za zmago zavezniškov in razpad Avstro-Ogrske, narod, ki ga sami prištevate svojim zaveznikom, ta jugoslovanski narod trpi še danes vsled okupacije po italijanski armadi. Brezobzirno

in proti vsakemu pravilu človečnosti nastopajo proti njemu, preteč mu, da bo Italija prispojila njegove narodno najčistejše in samozavestnejše dele zoper njegovo voljo in ne da bi ga kdo povprašal. Mi Jugoslovani, zbrani iz vseh delov naše domovine brez razlike stanu, izjavljamo: 1. Verujoč načelom, ki ste jih Vi, predsednik ameriške republike v imenu ameriškega naroda vstavili za pravičen mir med narodi in pripoznavajoč jih, se nadejamo, da se bodo ta načela napram našemu narodu popolnoma uresničila, ker so to načela vseh onih, ki trpe in ki verujejo na pravičnost človeštva in narodov. Sklicevaje se na samoodločbo narodov, na pravico, ki jo pripoznavajo tudi drugi narodi, prosimo Vaše intervencije, da bi italijanska okupacijska armada zapustila vse kraje, kjer prebivajo Jugoslovani v pretežni večini, zlasti našo najčistejšo jugoslovansko deželo, Dalmacijo, zibel svobode in kulture našega naroda, in da bi zasedli te kraje amerikanski vojaki. 2. Zahtevamo, da uresniči mirovna konferenca rimski pakt kakor izraz svobodne narodne volje na čisto demokratičen način popolnoma, pakt, za čigar udeležitev so se moralno zavezali pred vsem svetom po eni strani italijanska vlada in italijanski narod po svojih zastopnikih, po drugi strani pa jugoslovanski narod po svojem zastopniku dr. Trumbiću kakor tudi po zastopnikih poljskega, čehoslovškega in rumunskega naroda. Le izvedba tega pakta more trajno spraviti oba sosedu, italijanski in jugoslovanski narod. 3. Slovesno izjavljamo, da vsako krivico, storjeno nam po eventualni prispojltvi našega čisto narodnega ozemlja po Italiji proti naši volji zavračamo in da bomo branili našo sveto pravico zoper vsako silo. Zborovanju je predsedoval Ante Kačić (Dalmacija); drugi člani odbora so bili: dr. Miloš Radosavljević (Srbija), Hejkić (ime nejasno) (Slovenija), Pavlović (Srbija), Gerazimović (Srbija).

— **Zasedanje češkoslovaške narodne skupščine.** Praga, 9. januarja. (Lj. k. u.) Čehoslovški tisk, urad poroča: Čehoslovaška narodna skupščina se je po božičnih počitnicah danes prvič sestala. Zborovanje se je vršilo pod velikim utiskom včerajšnjega zavratnega napada na ministrskega predsednika dr. Kramářa. Zborniška dvorana in galerije so bile nabito polne. Ko je vstopil ministrski predsednik dr. Kramář z drugimi ministri, so se poslanci dvignili in mu priredili burne ovacije. Predsednik narodne skupščine Tomašek je otvoril sejo in v svojem govoru izjavil, da se narodna skupščina raduje, ker se atentatorju ni posrečil njegov namen. (Živahno, dolgotrajno pritrdjevanje.) Tomašek je nadaljeval: »Vaše pritrdjevanje ne izraža samo čustev narodne skupščine, temveč tudi vsega čehoslovaškega naroda. Čutim se dolžnega, da ministrskemu predsedniku dr. Kramářu v imenu zbornice odkritosrčno čestitam. (Burno odobravanje.) Prepričan sem, da govorim s tem vsemu narodu, vsem njegovim slojem in vsakemu posamezniku iz srca. (Ponovno pritrdjevanje.) Kakor smo svojčas pozdravili dr. Kramářa, ko je bil osvobojen iz rok avstrijskega rablja, tako smo danes hvaležni usodi, da ga je otela smrti. Včerajšnji dan mora ostati v zgodovini našega naroda trajno zabeležen. Razvoj našega naroda je bil miren, brez krvolitja, brez žrtv revolucije. Edino pri nas je bilo tako in tako mora tudi ostati. V naši republiki ni bilo in ne sme biti mesta za teror. (Burno, dolgotrajno pritrdjevanje.) Teror ni argument. Preveriti ne morem nikogar in tudi ako bi ga skušali udeistviti, ne bo dosegel svojega cilja. Pred terorjem se ne bo nikdo umeknil. Naša republika rabi mir, rabi smotreno, neutrudljivo in ustvarjajoče delo, ki bo odstranilo napake starega sistema. (Poslanci prirejajo med živahnim ploskanjem dr. Kramářu ponovne burne ovacije.) Nato preide zbornica k dnevnemu redu. Nato je povzel ministrski predsednik dr. Kramář besedo in pojasnjeval posvetovanja, ki so bila 3. in 4. t. m. o nadaljnjem programu. Prva naloga vlade mora biti, da se čim preje sestane konstituenta. Pričakovati pa je treba odločitve mirovne konference glede mej čehoslovaške države. Vlada bo storila vse mogoče, da bodo volitve v jeseni. — Dr. Kramář je nato razpravljajal o gospodarskem in socialnem vprašanju. Delovanje vlade se bo predvsem gibalo v dveh smereh. V prvi vrsti bo vlada nastopala z vso strogostjo proti oduštvu, ki je v sedanjem času največji zločin na narodu. (Burno pritrdjevanje.) V tem pogledu je vlada že dala oblastim potrebna navodila. Druga skrb vlade bo posvečena saniranju deželnih financ. Njihovo slabo stanje je

glavni vzrok sedanji neznosni draginji. Vlada namerava takoj izdati zakon o obdačenju vojnih dobičkov in uvesti delno oddajo premoženja. Da se dvigne splošna produkcija, je nujno potrebno zvišanje produkcije premoga. Zaradi tega premog ne sme biti več osebna last, vsled česar se bo vlada ob sodelovanju strokovnjakov bavila z rešitvijo tega vprašanja. Razlastitev premogovnikov je, po mnenju vlade prva naloga prehodnega gospodarstva. V to svrhu se bo sestala anketa. Novo državo bo treba popolnoma preosnovati, zakar pa ni dovolj moči na razpolago. Vse moralne podlage družbe sta tekom vojne porušila Dunaj in Budimpešta. Vlada bo tudi vzgoji mladine posvečala svojo skrb. Ohraniti je treba splošni mir in red. Vse, kar pričakujemo za svojo bodočnost od mirovnega kongresa, sijajni politični in gospodarski položaj naše republike v srednji Evropi, je odvisno od tega, da bomo država reda, miru in svobode. Vlada bi se na narodu pregledala, ako ne bi imela poguma, štiti z vsemi močmi red in mirni razvoj in nastopiti proti kršiteljem miru. (Živalno odobravanje.) — Narodna skupščina je nato na predlog poslanca Pika sklenila, otvoriti v prihodnji seji debato o izvajanju ministrskega predsednika. — Prihodnja seja jutri.

— **Kriza v ogrski vladi.** Budimpešta, 6. jan. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. ur. poroča: Nova kriza v ogrski vladi še ni razrešena. Najbrže bo vlada svoj kurz obrnila še bolj na levo. Nepotrebne vesti pravijo, da ni izključeno, da bo grof Karolyi še pred sestankom narodne skupščine proglašen za predsednika ogrske republike. Nadalje se govori, da bodo socialni demokrati dobili štiri ministre. Končna odločitev pa še ni padla.

— **Strankin zbor slovaške socialne demokracije** se je vršil v zadnjih dneh v Lipt. Szt. Miklošu. Udeležilo se ga je ogromno število delegatov. Ti delegati so zastopali 80 organizacij. V imenu češkoslovaške soc. dem. stranke ga je pozdravil sodrug Aust; sklenili so tudi, da se v čim najkrajšem času združijo z njo. Strankino glasilo »Robotnicke Noviny«, začne izhajati kot dnevnik. Sprejeli so več resolucij: pozdrav češkoslovaški republiki, koji popolnoma zaupajo; upajo, da se posreči na razvalinah stare, do narodov krivične Internacionalne zgraditi novo Internacionalo, kateri podlaga pa bode pravičnost in ljudsko pravo; v Budimpešto ne bodo pošiljali več denarja tamošnji socialistični centrali, kar so ga organizacije že poslale, pa zahtevajo, da se vrne Slovakom nazaj za novo delo. Referati raznih sodrugov so bili zelo zanimivi. Radi pomanjkanja prostora ne moremo o njih podrobneje poročati. Zbor je tudi odposlal 20-člansko deputacijo na, v Pragi se vršči, zbor češkoslovaške socialne demokracije.

— **Živila za Nemško Avstrijo.** Dunaj, 8. januarja. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: Na posvetovanju medzavezniške komisije za živila in zastopnikov vlade je sporočil dr. Taylor v imenu komisije, da bo ententa poslala Nemški Avstriji za sedaj 24.000 ton žita, 2000 ton maščobe in 750 ton kondensiranega mleka. V to količino je že všteti 8000 ton žita, ki so že na poti iz Italije.

— **Komisija za likvidacijo mornarice.** Dunaj, 9. januarja. (Lj. k. u.) »Neue Freie Presse« poroča, da se je včeraj v poslopiju mornariškega oddelka sestala komisija za likvidacijo mornarice.

— **Inozemska skupina v Nemški Avstriji.** Dunaj, 8. jan. (Lj. k. u.) Dun. k. u. poroča: V državnem uradu za ljudsko prehrano so ustanovili inozemsko skupino, kateri je odkazano dobavljanje živil iz inozemstva.

— **Konferenca vojaških svetov Nemške Avstrije.** Dunaj, 8. jan. (Lj. k. u.) Dun. k. u. poroča: Izvrševalni odsek vojaškega sveta dunajske narodne obrane je sklical za 12. januarja državno konferenco vojaških svetov Nemške Avstrije.

— **Protest štajerske deželne vlade.** Gradec, 8. jan. (Lj. k. u.) Dun. k. u. poroča: Uradno se javlja: Narodna vlada SHS v Ljubljani je izdala naredbo o nadzorstvu podjetij in posestev, katerih dohodki se pošiljajo celotno ali deloma v inozemstvo ali o katerih se domneva, da se hočejo odtegniti obdačenju v tuzemstvo. Za nadzorstvo se more v vsakem teh podjetij na njih troške in nevarnost nastaviti nadzornik, ki naj pazi na to, da se v podjetju ne gospodari tako, da bi bilo kvarno državi SHS. Proti tej odredbi je pravni ugovor izključen. Ta naredba pomenja namero proti eksistenčnim podlagam nemških podjetij in nemških nastavlencev v jugoslovanski državi, in bi prisilila jugoslovansko vladu, nadomestiti vse vodilne uradnike, ravnatelje in upravitelje s podaniki države SHS. Štajerski deželni svet je sklenil, pooblastiti deželno vladu, da zahteva takoj od državnega sveta na Dunaju, da preskrbi podlago za maščevalne odredbe. Te odredbe se morejo ustvariti le zakonitim potom po ukrepu državnega sveta, ne pa v lastnem delokrogu štajerske deželne vlade. Pač pa more deželna vlada po ustanovitvi teh podlag po državnem svetu odrediti vse potrebno za Štajersko. Nota o tem je že odposlana državnemu svetu.

— **Ameriška študijska komisija.** Gradec, 9. januarja. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: Štajerski deželni svet je danes sklenil, povabiti ameriško študijsko komisijo pod vodstvom profesorja Arhibalda Collidgeja, ki je dospela na Dunaj, da proučava politične, gospodarske in socialne razmere v državah bivše monarhije, naj obišče tudi po Jugoslovanih zasedeno nemško ozemlje. Prepriča naj se na lastne oči o tamošnjih jezikovnih in naselbin-

skih razmerah in zbrano informativno gradivo predloži ameriški mirovni komisiji.

— **Obsedno stanje nad Berlinom.** Berlin, 8. januarja. (Lj. k. u.) — Preko Monakovega. »Achtuhrblatt« poroča, da je vrhovni poveljnik poverjenik Noske proglasil nad Berlinom obsedno stanje. Upanje, da s pogajanjimi doseže izhod iz obupnega položaja, se ni uresničilo. Vse kaže, da pride do strašnega krvolitja. Vse meščanstvo in pretežni del delavcev žele, da bi vlada obvladala položaj. Pogajanja v državni pisarni so se popolnoma ponesrečila, in tudi ni upanja do kakšnega uspeha.

— **Za vlado Ebert-Scheidemanna.** Luebeck, 8. januarja. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: Mornarski svet v Kielu je sklenil podpirati državno vladu. Tudi kielska posadka je v interesu vlade Ebert-Scheidemanna ukrenila potrebne korake.

— **Nemški vojaški in delavski sveti proti intervenciji na vzhodu.** Berlin, 9. januarja. (Lj. k. u.) — Brezlično. Izvrševalni odbor delavskih in vojaških svetov se je posvetoval o položaju na vzhodu, o skupnem nastopu ententnih in nemških čet proti boljševikom, o postopanju nemškega pooblaščenca za baltičke dežele ter o takozvani železni diviziji, za katero se nabirajo prostovoljci in ki je imela nalogo, braniti Rigo proti boljševikom. Izvrševalni odbor se je izrekel proti nabiranju teh prostovoljcev in obsodil postopanje Winniga, na čegar inicijativo so se nemške čete, ki so se prostovoljno javile, uporabljale proti boljševikom.

— **Uspeh boljševikov.** Kijev, 9. januarja. (Lj. k. u.) — Brezlično. Harkov so 3. t. m. zasedli boljševiki, močni 2 do 3000 mož, in sicer brez boja. Ukrajinske čete stoje pri Ljubotinu, severozahodno od Harkova. V mestu so še nemške čete, in sicer generalno poveljstvo s štabom, 3 baterije in ena divizija. Moštvo simpatizira z boljševiki; mnogi so si na poziv radevolje odtrgali ramnice in kokarde. Železniški promet proti zahodu je pretrgan. Vojaske svet se sporazumno z generalnim poveljstvom pogaja radi prevoza preko Velike Rusije v Nemčijo ter je odposlal tudi delegate v Moskvo.

— **Položaj v Rigi.** Berlin, 9. januarja. (Lj. k. u.) — Brezlično. Oficialno poročilo o izpraznitvi Rige javlja, da je boljševiška vojska dobro oskrbovana in da je izjavilo poveljstvo angleškega brodovja, da ni v stanu posredovati in pomagati.

— **Tajnik ameriške mirovne komisije.** Washington, 9. januarja. (Lj. k. u.) Joseph C. Crew je bil imenovan za tajnika in sosvetovalca ameriške komisije za mir. Dobit je čin pooblaščenega ministra.

— **Začetek mirovnih razgovorov.** Pariz, 7. jan. (Lj. k. u.) Agence Havas poroča: Podučeni krogi so mnenja, da bodo prvi porazgovori zastopnikov štirih zveznih velesil, Francije, Anglije, Zedinjenih držav in Italije, še ta teden. Začetek poluradnih pogovorov, ki bo dne 13. t. m. bo olajšala okolnost, da potrebuje predsednik Wilson, ki se je danes dopoldne vrnil iz Italije, po nasvetu zdravnikov dvadnevni odmor, predno nadaljuje svoje potovanje, v Bruselj in druga po vojni opustošena ozemlja. Na drugi strani pričakujejo italijanskega ministrskega predsednika Orlanda in ministra zunanjih zadev Sonnina v četrtek v Pariz, kamor prideta tudi ministrski predsednik Lloyd George in minister Balfour. Državniki zveznih držav bodo tako imeli na razpolago dva ali tri dni, da se razgovore z ministrskim predsednikom Clemenceaum in zunanjim ministrom Pichonom. Povdarjati je, da so štiri države, ki se udeležijo teh predpogajanj, iste, kakor so bile prej zastopane na vojnem svetu v Versaillesu. Najbrže bo oficialna sestava odposlanstev znana še pred koncem tega tedna. Vlada Zedinjenih držav je načelnikom zveznih vlad že sporočila imena svojih zastopnikov na mirovni konferenci. So to polkovnik House, državni tajnik Lansing, bivši veleposlanik Zedinjenih držav v Parizu White in general Bliss. Lista obsega samo štiri imena, kar pa ne izključuje, da se predsednik Wilson ne bo udeležil razgovorov. Nasprotno, kot predsednik ameriške republike bo s pravnega stališča peti pooblaščenec. Francozi bodo v kratkem imenovali svoje zastopnike. Mogoče je, da bo problem zveze narodov, ki se ga namerava obdelavati šele po sklepu preliminarnega miru, prišel na razgovor že sedaj. Končno bo pričetek mirovnih pogajanj imel za posledico odgoditev oficialnega poseta srbskega prestolonaslednika regenta, ki namerava priti v Pariz. Prišel bo tjakaj le inkognito in za kratko dobo.

Dopisi.

Shod v Vodmatu: 5. t. m. vršil se je pri Pavšku v Vodmatu strankin shod, ki je bil zelo slabo obiskan. Iz tega razloga je bil shod po kratkih referatih sodruga Štebija in Čelensnika preložen na soboto, 11. t. m., ki se vrši v prostorih gostilne pri Sušniku (Zelena jama). Ker hočemo na ten shodu ustanoviti podružnico krajevne organizacije za Vodmat J. S. D. J., prosimo vse sodruge, da se udeležijo tega shoda in pripeljejo s seboj kolikor mogoče veliko somišljenikov.

Trbovlje. V rudarsko tajništvo prihaja vsak dan množica ljudi — jokaje —, ki so opravičeni do vojaške podpore, s prošnjo, naj se jim naredi prošnja za nadaljno podporo ter tožijo, da pri občinskem uradu gospodje uradniki ne marajo sprejemati ustnih prošenj za podporo. Rudarsko tajništvo radevolje ustreže željam pro-

silcev, a ker je tajništvo preobloženo z drugim tudi nujnim poslom, nikakor ne more ustreči vsem prošnjam. Zato javno sporočamo vsem onim, ki so opravičeni še dalje do podpore, da je občinski urad v smislu zakona z dne 27. julija 1917 primoran sprejeti ustno prijavo opravičencev do podpore, oziroma sestaviti prošnjo. Prosilci naj povedo gospodom komdnim uradnikom v občinski pisarni, da ni za ljudstvo za komoditeto teh gospodov tukaj, temveč, da so gospodje uradniki za občane v občinskem uradu nastavljeni in tudi za te plačani. Rudarsko tajništvo.

Trbovlje. Pri nas imamo gospoda gerenta že nad mesec dni. Občinski odbor še ni razpuščen, sosvet še ni imenovan. Kako si gospoda pri vladi to nasprotujoče dejstvo tolmači, je nam nerazumljivo. Sedaj vlada gospod gerent z njihovimi policaji sam, in to v občini, ki šteje 17.000 duš. Naj se uredi splošna in jednaka volilna pravica in volitve razpišejo, da bodo vladale zopet redne razmere.

Jesenice — Sava. V ponedeljek popoldne se je vršil tu velik javni shod, na katerem je poročal sodr. Anton Kristan. Njegova izvajanja so bila z burnim soglasjem sprejeta. Poročal je o delu soc. dem. zastopništva v Narodni vladi — o posredovalnici za delo, o podpori nezaposlenih in o osemurnem delavniku. V obširnem govoru se je pečal tudi s političnim in gospodarskim položajem v naši domovini. — Govorili so še razni govorniki iz kroga zborovalcev, tako tudi jeseniški organist, ki je pripovedoval, da soc. demokratije »terorizirajo« s tem, da hočejo, da so vsi delavci v strokovni organizaciji. Sodrug A. Kristan je nato razložil pojem strokovne organizacije, ki jo ni mešati s politično organizacijo socialno demokratične stranke. Izrazil je upanje, da bo še tistih 50 delavcev in delavk, ki še niso organizirani, te dni pristopilo v vrste organiziranih delavcev, tako, da bode vse delavstvo tovarnen kranjske industrijske družbe združeno v strokovni organizaciji. Shod je rešil še več internih točk, tako da se je izvršil na splošno zadovoljnost. Obiskani pa je bil tako številno kot doslej še nobeno zborovanje na Savi.

Osemurni delavnik v Trbovljah. V Trbovljah je bila 26. decembra konferenca zaupnikov, ki je zahtevala, da se uvede s 1. januarjem za vse delavce pri rudniku osemurni delavnik. Dotična obravnavna konferenca se je vršila potem dne 30. decembra, na kateri sta bila navzoča tudi rudarski glavar g. Stergar in ravnatelj g. Kolka. Ta konferenca je sklenila, da se 1. januarja uvede osemurni delavnik. Obstoječe stalne plače se ne smejo znižati, pogojne plače se zvišajo za 20 odstotkov. Delavcem za Savo se vožnja tja vračuna v delovni čas. Nadurno delo se plačuje 50 odstotkov dražje. Osemurno delo velja za vse delavce v jami, zunaj in v delavnicah, v opekarni in cementni tovarni. Delavce se sme odpuščati le sporazumno z zaupnikom obrata, novo sprejetim pa določiti plača istotako sporazumno z zaupnikom. Tej točki ravnatelj sam ni mogel pritrditi, marveč jo predložil generalnemu ravnateljstvu. To je uspeh organizacije. Pravimo, da ni lepo, če nekateri, ki uživajo sad organizacije, še niso organizirani. Dogovor v celoti prinese »Delavec«.

Dnevne vesti.

— **Uradni List Narodne vlade SHS v Ljubljani.** Iziš sta 32. in 33. številka.

— **Iz mestnega šolskega sveta.** O zadnji redni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 19. decembra 1918, prešli smo med drugim nastopno poročilo: Zapisnik zadnje seje z dne 14. septembra 1918. se odobri brez ugovora. Pripoznajo se petletnice: nadučitelju Francu Črnagoju šesta, učiteljici Emi Zerjavovi četrta in katehete Pavlu Zaicu prva. Poročilo o prošnjah za dovolitev daljših dopustov mestnemu učitelstvu se odobri. Pri podeljevanju začasnih učnih mest na deških šolah je načelno pripoznat predpavic moškimi prosilcem. Brezplačnim suplentkam na bivši deški in dekliški mestni nemški šoli je izposlovati običajno suplentsko remuneracijo s pripadkom. Na znanje se vzame, da je vsled odredbe poverjeništvu za uk in bogočastje prenehalo posebno okrajno šolsko nadzorstvo za nemške ljudske in meščanske šole v Ljubljani in da se je poverilo to nadzorstvo okrajnemu nadzorniku za slovenske ljudske in meščanske šole v Ljubljani. Zasebna deška in dekliška šišenska štirirazrednica nemškega šolskega društva z novim letom vsled prepiche frekvence otrok pristne nemške narodnosti preneha. Dečke te šole ima sprejeti zasebna deška štirirazrednica nemškega šolskega društva, ki se iz istega razloga reducira na triirazrednico, deklice pa zasebna dekliška osemrazrednica ljubljanskega šolskega kuratorija, ki se reducira na štirirazrednico. Na obeh zadnje omenjenih šolah se vpelje obvezni pouk državnega jezika od tretjega razreda pričenši v oni izmeri, v kateri se je po dosedanjih učnih načrtih obvezno poučevala nemščina od tretjega razreda pričenši na slovenskih šolah. Mestna slovenska dekliška šola pri Sv. Jakobu bodi I. mestna dekliška šola, že pred leti v načelu odobrena slovenska dekliška šola na Ledini pa II. mestna dekliška šola. Razpravlja se o bodočem pouku v nemščini in se predlože višjemu šolskemu

svetu tozadevni nasveti. Mestni šolski svet pozdravlja nasvet glede uvedbe učiteljskih tečajev za srbohrvaščino, ki se mu vidi nujno potrebni, in zavzame svoje naložbe stalno k realiziranju omenjenih tečajev, o čemer je poročati višjemu šolskemu svetu. Izreči je pismo zahvalo tvrdki K. Pollakovi, bivšemu deželnemu odboru, mestni občini ljubljanski in narodni vladi SHS, oddelek za socialno skrb, ki so z veledušnimi denarnimi prispevki pripomogli, da se je tako uspešno realizirala dobrodelna akcija dobave obutvi revnim prvoobhajancem in prvoobhajankam mestnih ljudskih in meščanskih šol v preteklem šolskem letu 1917/18 in pa dobrodelna akcija dobave brezplačne obutvi revni šolski mladini teh šol v obdobju v tekočem šolskem letu 1918/19. Na znanje se vzame poročilo o nameravani preuredbi obstoječih ljudskih šol v ljudske in meščanske. Druga mestna deška in prva mestna deklška šola se imata pretvoriti v petrazredni ljudski in trirazredni meščanski šoli. Izvrše naj se potrebne predpriprave in poročati je o tozadevnih nasvetih pristojnim oblastvom. Končno se stavi več interesnih vprašanj in poda nekaj internih predlogov, ki se uradno pojasne, oziroma imajo priporočiti na pristojnem mestu. Potem zaključuje predsednik sejo, zahvalivši zbornike na udeležbi.

— **Prizadetemu dijaštvu!** Slovensko dijaštvo je nameravalo ustanoviti po daljšem pripravljalnem delu nepolitično stanovsko organizacijo. Namen te nepolitične organizacije je izražen že v naslovu, dijaška stanovska organizacija naj bi v gospodarskem oziru podpirala slovensko dijaštvo brez razlike političnih struj in svetovnega prepričanja, zastopala naj bi ga napram vladi in javnosti ter bila nekak izvršujoči forum v zadevah dijaških interesov. Človek bi mislil, da bo mogoče zbog tako eminentne važnosti in velikega pomena take stanovske organizacije celokupnega slovenskega dijaštva doseči potrebni sporazum v vrstah dijaštva samega. Toda ne! Prišli so zastopniki katoliškega dijaštva in izjavili, da imajo že sami svojo »stanovsko« organizacijo, in da »za enkrat« se ne pristopijo v skupno stanovsko organizacijo. Taka rušitev discipline, ko gre vendar za interese vsega dijaštva — dasi si je zagotovilo kat. dijaštvo v nameravanim društvu že vnaprej gotove ugodnosti — zlasti ob dejstvu, da je bilo dijaštvo doslej več ali manj pripuščeno samemu sebi, je neopravičljiva, in ako se stanovska organizacija dijaštva ne bo ustanovila, si nekatoliško dijaštvo umije roke. Eno pa bi polagal tovarišem dijakom na srce: Več odkritosrčnosti, da ne povem primer o tistem, ki je baš v zadnjem trenutku zapustil fronto!

Akademik.

— **Grozna nesreča v Spodnji Šiški.** Včeraj (9. t. m.) popoldne je prišel neki mornar-delavec v državni mlarni v Spodnji Šiški po nesreči z obleko preblizu kolesa, ki je potegnilo nesrečnega s seboj in ga popolnoma razsesarilo. Telo mu je zvrlo v nekaj klopčih. Navzročijo pravijo, da je telo, ki sploh ni bilo podobno ničemu, ječalo še tedaj, ko so zbirali njega — še na tleh ležeče ter na kolesu viseče — kose... Gospod obrtni nadzornik, kje pa so varnostne naprave?

— **Akademikom, ki gredo v Zagreb.** Z ozirom na notico, ki je prišla v časopise, da mora prinesiti vsak akademik s seboj v Zagreb gotove predmete, bodi omenjeno, da društvo »Akademski dom« poskrbi po možnosti samo za te predmete in da dijaštvu ne bo treba nositi s seboj navedenih posteljnih predmetov.

— **Nemške ljudske in meščanske šole v Ljubljani.** Vsled naredbe poverjenstva za uk in bogočastje z dne 20. novembra 1918, št. 8608 so se po predlogih mestnega šolskega sveta izvršile tele reforme: 1. Mestna nemška in mestna deklška ljudska šola sta se spremenili v dva čisto slovenska zavoda. Deklška šola ima osem prvotnih slovenskih razredov in osem slovenskih vspešnic ter se odslej imenuje **III. mestna deklška šola**. (I. je ona pri Sv. Jakobu, II. je projektirana na Ledini.) Deška šola šteje ravno tako 5 prvotnih slovenskih razredov in dve slovenski vspešnici ter se odslej imenuje **V. mestna deška ljudska šola**. 2. Zasebna nemška deška in deklška štirirazrednica nemškega šolskega društva v Šiški se je razpustila. 3. Zasebna nemška deklška osemrazrednica ljubljanskega šolskega kuratorija se je reducirala v štirirazrednico, zasebna nemška deška štirirazrednica nemškega šolskega društva v Ljubljani pa v trirazrednico in sicer šole toliko časa, dokler ne dokažeta tolikega števila šolobiskujočih otrok pristne nemške narodnosti, da bi bili upravičeni do nadaljnjih višjih razredov. 4. Na zasebni notranji trirazredni meščanski šoli pri Uršulinkah se je (že 25. novembra 1918.) vpeljal vseskozi slovenski učni jezik. 5. Slovenski državni jezik se je uvedel kot oblatni predmet na manjšinskih šolah in sicer v taki izmeri, v kakršni so bile odmerjene v dosedanjih učnih načrtih ure nemškemu pouku na slovenskih šolah.

— **Pričetek poslovanja za uk in bogočastje Narodne vlade SHS.** S 1. januarjem leta 1919. začne poslovati za vso ozemlje Narodne vlade SHS v Ljubljani oddelek za uk in bogočastje — v zmislu naredbe št. 111 z dne 21. novembra 1918. celokupne vlade SHS v Ljubljani ustanovljeni višji šolski svet, ki prevzame vse posle nekdanjih deželnih šolskih svetov.

— **Poziv slovenskim zdravnikom.** Pozivljam slovenske zdravnike, da se prostovoljno javijo v vojaško službovanje na Koroško fronto, ker je tam veliko pomankanje zdravnikov. Javijo naj se pri zdravstvenem

referatu narodne brambe (Dvorec), ki jih porazdeli. Ne ostanimo za drugimi stanovi. — Zdravstveni referat.

— **Ponovni poziv poverjenstva za trgovino in industrijo.** Ker kljub tozadevnemu pozivu podpisano poverjenstvo še vedno pogreša poročilo mnogih industrijskih in drugih podjetij o obratnih potrebščinah, se vnovič pozivljajo vsa industrijska in druga podjetja, da prijavijo najkasneje do 20. januarja 1918. svoje potrebe na raznih surovinah in drugih potrebščinah, v kolikor so le-te nabavljali iz sedanjega inozemstva. Naznaniti ni samo približne množice, temveč točne podatke o mesečni potrebi za obratovanje potrebnih surovin, nadalje zlasti bencina, raznih vrst strojnega in gonilnega olja, premoga itd. V kolikor so posamezna podjetja že javila svojo mesečno potrebo v smislu gorenjega poziva, odpade potreba ponovne predložitve, ker se bodo uvaževale dosedanje prijave. Pri tem se podjetja končno še posebno opozarjajo, da se bo pri morebitni razdelitvi izposredovanega blaga moglo upoštevati le ona podjetja, ki so svojo potrebo pravočasno javila, da se pa interesov takih podjetij, ki niso predložili seznamov, ne bo moglo upoštevati. — V Ljubljani, dne 8. januarja 1919. — Dr. Triller s. r.

— **Odbor za zasedeno ozemlje v Ljubljani, Dunajska cesta 31** opetovano prosi vse one, ki prihajajo ali pa odhajajo v zasedeno ozemlje, da se zglase v uradnih prostorih tega odbora.

— **Pristojbine umirovljenih častnikov, ki bivajo izven Jugoslavije.** Vsi umirovljeni slovenski častniki, ki so jugoslovanski državljani in po svoji domovinski pravici pristojni v slovensko ozemlje! področje II. vojne okrožja, a bivajo še izven države SHS, naj vpošljejo svoje dokumente intendanci II. vojne okrožja v Ljubljani, ki jim nakaže do ureditve novih mirovin kot predjem staro dosedanje pokojnine. Izjaviti imajo s častno besedo, za kateri mesec in od kje so dobili zadnjo pokojnino.

— **Dobava stekla.** Zavod za pospeševanje obrti v Ljubljani ima še malo množino stekla na zalogi in se vabijo direktni uporabniki, obrtniki kakor steklarji, mizarji iz dežele, da prigrasijo svoje potrebščine »Zavodu za pospeševanje obrti, v Ljubljani, Dunajska cesta 22« najkasneje do 15. januarja t. l., ker se na poznejše prigrase ne bo moglo ozirati. Po zaključku prigrasov se bo steklo takoj razdelilo.

— **Preiskava zaradi veleizdaje proti vodju mariborskih nemških socialnih demokratov Suppanzu in proti tiskarju Mostböcku** je ustavljena.

— **Mariborski mestni svetovalec.** Mariborska »Straža« poroča, da so predlagani za mestne svetovalce: Izmed Slovencev: dr. Rosina, dr. Leskovar, dr. Jerovšek, V. Weigl in železniški uradnik Kitak; izmed socialnih demokratov: F. Leskovar in V. Močnik; izmed Nemcev: Julij Pirmer, Karel Nasko in stavbenik Misera.

— **Klobuk stane v Mariboru 200 kron?** Mariborski delavec piše, da stane v Mariboru klobuk kar 200 kron. Ali je to mogoče? To je pa že višek izkoriščanja.

Zadnje vesti.

S koroškega bojišča.

Ljubljanski korespondenčni urad poroča z dne 9. t. m. ob sedmih zvečer iz uradnega vira: **K o r o š k a:** Skupina Področčica. Od ene do treh popoldne so Nemci obstreljevali naše postojanke s hudim topniškim ognjem. Okrog 3/4 3. je bil močan napad, ki smo ga vsled odločnosti našega topništva s krvavimi izgubami Nemcev odbili. Skupina Ljubelj: Ljubelj branijo naše boroveljske čete in tržiški prostovoljci. Preden so se naše čete iz Borovelj umaknile, so topove razstrelile in strojnice uničile. Skupina Velikovec: Naš oddelek v Lipi, vzhodno od Velikovca, je odbil napad močne nemške patrulje. — **Na Š t a j e r s k e m** je položaj neizpremenjen. — Današnji napad Nemcev na predor pri Področčici je bil vsled odločnega sodelovanja našega topništva, ki mu je poveljeval nadporočnik Gregorič, in strojnih pušk sijajno odbit. Pri boju so se jako odlikovali nadporočnik Pičman, nadporočnik Stenovec, dasiravno ranjen in četovodja koroške legije Gostinčar. Žal, imamo enega mrtvega. Pri boju v Borovljah smo imeli po poročilu poveljnika 15 mrtvih in 20 ranjenih vojakov. Tri topove so naši vojak razstrelili in uničili deset strojnic. Imena mrtvih bodo objavljena, kakor hitro bo to mogoče.

Ministri potujejo v Belgrad.

Zagreb, 9. jan. (Lj. k. u.) Jutri zjutraj odpotujejo v Belgrad ministri Svetozar Pribičević, dr. Živko Petričić, dr. Edo Lukinić, kakor tudi član Narodnega vjeća v Zagrebu dr. Angjelinović in poverjenik za finance Narodne vlade v Ljubljani dr. Kukovec.

Hrvatski delegati za državno vjeće.

Zagreb, 9. jan. (Lj. k. u.) Nocoj se je vršila seja osrednjega odbora Narodnega vjeća, na kateri se je razpravljalo o nominaciji delegatov za državno vjeće SHS. Vsi dosednji

člani Narodnega vjeća pridejo tudi v državno vjeće. Jugoslovanski odbor v inozemstvu bo imel 8 delegatov. V Hrvatski in Slavoniji bo na novo imenovanih v državno vjeće 32 delegatov, 1 delegat tudi iz Medjimurja. Osrednji odbori Narodnih svetov v Splitu, Sarajevu in Ljubljani se pozovejo, da tudi oni imenujejo potrebno število delegatov v državno vjeće. Poverila za delegate v državno vjeće iz področja jugoslovanskih dežel bivše monarhije bo izdalo dosedanje predsedništvo Narodnega vjeća v Zagrebu.

Jugoslovanski državni svet.

Zagreb, 9. jan. (Lj. k. u.) Jugoslovanski državni svet bo štel 300 poslancev, od katerih odpade 108 na bivšo kraljevino Srbijo, 38 na Slovenijo, 64 na Hrvatsko, 12 na Bosno in 12 na Črnogoro in ostanek na Dalmacijo, Istro in ogrsko vojvodino.

Atentat na dr. Kramařa.

Praga, 9. jan. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: V imenu uredništva »Venkova« je šel glavni urednik Nečašek takoj po atentatu k ministrskemu predsedniku dr. Kramařu in je izrazil svoje veselje, da se zavrtni napad ni posrečil. O pogovoru z ministrskim predsednikom poroča: Dr. Kramař je izjavil: »Nisem pričakoval, da bom jaz, ki sem ušel avstrijskim vislicam, prvi v Čehoslovaški republiki, na katerega se bo streljalo.« O zavrtnem napadu je povedal dr. Kramař: »Opazil sem mladega moža. Prav to, da sem bil vsled mnogih obiskov razburjen, je bila moja sreča. Dal sem naznaniti, da ne sprejem nikogar več. Na ta način se je izvršil napad šele na hodniku, ko sem imel zimsko suknjo že na sebi. Napad v pisarnici bi bil prejkone dosegel svoj namen. V pisarnici ni bilo nikogar, ki bi bil pomagal in ki bi napadalca zadržal, da bi oddal še druge strele. Jaz nisem noben prijatelj strogih varnostnih naredb. Mislim, da bo imel zavrtni napad dobre posledice. Jaz sem eden izmed onih, ki najdejo na vsaki stvari poleg slabe strani tudi dobro stran. Pretrpel sem samo živčni napad in tega sem v svojem življenju že vajen.« Ministrski predsednik dr. Kramař se je prisrčno poslovil od časnikarja.

Ogrski kabinet in socialni demokratje.

Budimpešta, 9. jan. (Lj. k. u.) Dunajski kor. urad poroča: »Pesti Hirap« javlja o nočni seji delavskega sveta: Posvetovanja so trajala skoraj do sedmih zjutraj. Nato so odklonili predlog, imenovati skupno komisijo v svrhu pogajanj s poverjenstvi. Predlog Garbajja, naj izključno socialni demokratje prevzamejo vladno, je bil s 169 proti 101 glasu odklonjen. Potem so sprejeli predlog Kunfičev, naj socialni demokratje zahtevajo zase vojno ministrstvo in ministrstvo za notranje stvari.

Dogodki v Nemčiji.

Berlin, 9. jan. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: V vladnih krogih se računa s tem, da bo vladna večina zmagala. Že včeraj so se Špartakovci počasi umeknili. Pač pa menijo, da bodo trajali boji še ves teden. Večji del prebivalstva je na strani vlade. Opolnoči so se razvili v sredini mesta novi boji, pri katerih se je streljalo večinoma iz strojnic. Boji še trajajo.

Berlin, 9. jan. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Vladi se je posrečilo, spraviti v Berlin močne čete, ki stoje pred mestom, ne da bi bili doslej posegli v boj.

Berlin, 9. jan. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Z boji pretekle noči je teror Špartakovcev menda dosegel svoj višek. Posebno ljut je bil boj za poslopje državnega kancelarja. Zadnji poizkusi Špartakovcev pa so se izjalovili. Špartakovci so imeli velike izgube. Govori se, da je bilo 50 mrtvih. Splošno se sodi, da je moč Špartakovcev pri kraju.

Berlin, 9. jan. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Zjutraj in dopoldne se vrše hudi boji po vseh delih mesta. V včerajšnjih ljutih bojih popoldne in v prvih večernih urah so zmagale brez izjeme vladne čete. Špartakovci so poizkusili, da bi prodrli, bili so pa z velikimi izgubami odbiti. Zbirali so se potem v Tiergartnu, od koder so obstreljevali državno zbornico, urad državnega kancelarja in Viljemov trg. Neodvisni so včeraj osrednjemu svetu poslali posredovalni predlog, po katerem naj bi Ebert, Scheidemann in Noske demisijsko, vstopili bi pa v kabinet dva neodvisna in en komunist. Osrednji svet je soglasno odklonil ta predlog.

Frankobrod ob Meni, 9. jan. (Lj. k. urad.) Dunajski kor. urad poroča: »Frankfurter Nachrichten« javljajo iz Berlina: Neodvisna socialistična stranka je priporočila policijskemu predsedniku Eichhornu, ki je član neodvisnih, naj odloži takoj svojo službo, da prepreči daljnje krvolitje. Sklep Eichhorna do sedaj ni znan. Položaj se še vedno kritičen. Cestni boji se nadaljujejo. Obe skupini dobivata ojačenja. Špartakovci imajo še vedno zasedenih več poslopij. Govori se, da bodo trajali boji še dva dni. Preskrbovanje z živili je težavno.

Frankobrod ob Meni, 9. jan. (Lj. kor. urad.) »Frankfurter Generalanzeiger« javlja iz Berlina, da so se definitivno razbila pogajanja med državno vlado, osrednjim svetom in revolucionarji. Poročilo, da je nad Berlinom proglašeno obsedno stanje, ne odgovarja resnici. Po zadnjih vesteh se je dosegel sporazum z nameščenci cestne železnice, znano pa ni, ali se je promet zopet začel.

Karolyi kandidat za predsednika republike.

Budimpešta, 9. jan. (Lj. k. u.) Ogrski kor. urad poroča: Kakor javljajo listi, postaja akcija za proklamacijo Karolyija za predsednika republike vedno močnejša. »Pesti Hirlap« je informiran, da se sedaj tudi Karolyi ne brani, prevzeti predsedništvo republike. V včerajšnji seji Karolyijeve stranke je izjavil Ivan Hock, da se bo razpustil narodni svet, a bi prišlo docela socialno demokratično ministrstvo na krmilo. Po njegovem mnenju Karolyi ne more biti načelnik docela socialističnega ministrstva. Karolyi je izjavil, da mu bi bilo osebno ljubo, ako ne bi več vodil ministrstva; ve pa, da ne sme zapustiti mesta in da je njegova dolžnost, vztrajati. Juriy Nagy je rekel, da bo ob sedanjih razmerah težko prišlo do volitev v narodno skupščino.

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes popoldne ob pol 3. se ponovi komedija »Lehkomiselna sestra« izven abonementa. — Zvečer ostane gledališče zaprto. — V soboto, dne 11. t. m. ob pol 8. zvečer prvič v letošnji sezoni Čajkovskega opera »Jevgenij Onegin« za abonement »A«. — V nedeljo, dne 21. t. m. popoldne ob pol 3. »Cornellijski zvonovi« izven abonementa. Zvečer ob pol 8. »Lehkomiselna sestra« za abonement »C«. — V ponedeljek, dne 13. t. m. ob pol 8. zvečer Čajkovskega opera »Onegin« za abonement »B«.

»Lehkomiselna žena«, komedija v štirih dejanjih. Poljski spisal Włodzimierz Perzyski. Predsinočni večer Narodnega gledališča lahko prištevamo med najsrečnejše in najuspešnejše v tej seziji. Večer je otvorila skromna proslavitev stoletnega spomina Vodnikove smrti z dvema živima slikama. Prva slika nam je predstavila Vodnika v svoji izbi, v drugi pa je pala zadnja stena izbe in nam pred očila fantazijo njegove »Ilirije oživljene«, ki je vzlic nekoliko stereotipni zamisli nudila dokaj pitoresken prizor. Orkester je spremljal sliki in občinstvo je obe rodoljubni pesmi poslušalo stoje. Nato je sledila predstava »Lehkomiselne žene«, te poljske komedije, zajete iz srede življenja, iz osrčja omejene zlagane družbe, ki se sama ne zaveda svoje zlaganosti; brez podčrtavanja in nepotrebnega žigosanja nam razgalja značaje in dasi se tuptam opasno približuje mejam neverjetnosti, je ta komedija vseskozi realistična in se mestoma dviguje do tiste monumentalne umirjenosti, ki karakterizira francosko klasično komedijo; snovno ne nova, je vendar nje zasnova duhovita in četudi komedija skoro samih nevrastenikov, ne enolična. Seve, razmerje med Vladislavom in njegovo ženo Marijo ostane psihološko nerešen problem, kar je komediji na kvar. — V hišo varšavskega industrijalca Topolskega se javi njegova »propala« sestra Marija, ki je pred štirimi leti zapustila svojega moža Vladislava in sinka Kazimira ter šla na Dunaj, kjer je živela pri starem grofu pl. Arminu, kar je dokaz, da se je povlačugila. Zdaj, seve moralno ogorčenje, ki se pri Heleni, »čestiti« ženi Topolskega,

katera ima sicer tudi svojega tajnega ljubimca, javlja v histeričnih paroksizmi. Marijo vržejo iz hiše, ker je javno mnenje ogroženo. A stari dunajski grof umre medtem in zapusti vse svoje ogromno premoženje Mariji. O, zdaj je stvar drugačna. Marijo vabijo nazaj, zakaj s takšnim ogromnim premoženjem bi Topolski lahko razvil svoje industrijske zmožnosti. Kako je poražena vsa ta družba, ko jim Marija, ki je bila samo strežnica pri belnem grofu, razodene, da se je dedščini, na korist revnim grofovim sorodnikom, odpovedala. To je ogroditelj te karakterne komedije, ki so se je skoro vsi igralci očitno oprijeli z veliko jubeznijo, saj jim je nudila dovolj prilike, da se razžive v svojem elementu. Igrali so mestoma, kakor da nudijo sami sebe. Predvsem je bil to večer g. Juvanove, ki v vlogah, ki so zanj, vidoma raste. Njeno kretanje je bilo brezhibno, njen smeh (morda ga je bilo včasih preveč), razgaljajoč vso strastno zavist male ženske duše, je bil tako odkritosrčno in realistično zlagan, da jo je dvignil v enem prizoru do višin velike umetnice; človek jo je bil vesel. Njen drug, g. Povhe, je iz Topolskega napravil treznega računarja in ni pretiraval, ko je zdijal v zadnjem aktu. Naravnost sijalen je bil mestoma g. Peček v hohštaplarskem Olševskem, tem velemestnem zizancu. Janeka Topolskega, razsipnika, je opremil g. Železnik z vso realitiko, z nekakšno operetno vervo in temperamentom je kreirala gđ. V. Danilova svojo klepetavo gosko. G. Bukšekova nam je v ulogi Marije ob prvem svidenju dokaj iskreno pred očila to čudovito kompliciranost ženske duše, njen mož Vladislav (g. Drenovec), filozofski idealist, kakor jih je tako mnogo v vsaki poljski družbi, pa ni imel dovolj barve in je bil monoton in patetičen. Režija igre je bila vestna, tempo včasih kar v galopu, dirkanja po odru pa prav zares preveč.

F. A.

Aprovizacija.

Krompir na rdeče izkaznice A. Stranke z izkaznicami ubožne akcije zaznamovanimi s črko A, dobe krompir v soboto, dne 11. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti po naslednjem redu: od 8. do 9. štev. 1 do 90, od 9. do 10. štev. 91 do 180, od 10. do 11. štev. 181 do 270, popoldne od 2. do 3. štev. 271 do 360, od 3. do 4. štev. 361 do 450, od 4. do 5. štev. 451 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kilogram stane 30 vin.

Prodaja praških klobas na rdeče izkaznice »B«. Mestna aprovizacija bo prodajala strankam z rdečo izkaznico »B« klobase v petek, dne 10. t. m. v vojni prodalnici v Gosposki ulici. Na vrsto pridejo stranke od štev. 1200 do 1500. Vsaka oseba dobi četrt kilograma; kilogram stane 8 kron.

Cena sladkorja. Kilogram sladkorja stane do preklica v trgovinah 3 K 20 vin.

Aprovizacija južne železnice. Konsumenti, kateri se niso prišli po prvo razdelitev moke, naj pridejo takoj, jutri 11. t. m. je zadnji dan, ker pozneje jo sploh ne dobijo, v ponedeljek se prične zopet druga delitev moke.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petecan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Izjava.

V dnevnikih »Naprej« in »Slov. Narod« z dne 4. decembra 1918 sem objavil poziv na vse one odjemalce skladišča živil juž. žel., kateri bi na podlagi raznih govoric, utegnili kak prestop, ki ga je baje preglednik gosp. Hartman zakrivil, konkretno dokazati. Na podlagi izpovedb na zapisnik vzetih oseb, med katerimi je bil tudi ženski spol jako dobro zastopan, se ni moglo gori imenovanemu ničesar krivičnega dokazati in smatram vse tozadevno govorčenje kot podle klevete oseb, katerim svetujem več previdnosti in kremenitejšo močnost.

Anton Mozetič.

Zidarji in težaki

(tudi v večjih skupinah) se sprejmejo v trajno delo pri trboveljski premogokopni družbi v Trbovljah. Vpraša se pri dnevnem obratu. Za hrano in stanovanje je preskrbljeno.

Št. 106.

Razglas.

Dne 2. januarja 1919 so bile izžrebane nastopne obveznice 4 % deželnega posojila vojvodine Kranjske iz leta 1888:

3 komadi po 20.000 K in sicer: 10, 30, 77;
3 komadi po 10.000 K in sicer: 77, 95, 100;
75 komadov po 2000 K in sicer: 4, 11, 14, 16, 100, 190, 200, 226, 227, 247, 307, 330, 407, 425, 434, 448, 467, 507, 532, 537, 575, 583, 598, 620, 686, 731, 733, 801, 923, 956, 969, 975, 987, 103, 1130, 1143, 1145, 1162, 1182, 1199, 1202, 1217, 1225, 1227, 1234, 1262, 1312, 1332, 1401, 1414, 1420, 1426, 1443, 1486, 1543, 1611, 1661, 1700, 1708, 1778, 1784, 1810, 1818, 1822, 1835, 1884, 1887, 1901, 1956, 2002, 2037, 2055, 2060, 2145, 2164;

165 komadov po 200 K in sicer: 5, 81, 138, 163, 178, 190, 224, 266, 282, 304, 325, 346, 364, 370, 422, 485, 503, 518, 535, 536, 538, 555, 556, 570, 574, 585, 597, 612, 638, 651, 667, 672, 690, 726, 734, 762, 766, 807, 826, 894, 909, 930, 941, 995, 1004, 1019, 1020, 1021, 1045, 1060, 1066, 1075, 1079, 1091, 1096, 1105, 1115, 1116, 1140, 1169, 1173, 1176, 1187, 1191, 1216, 1234, 1235, 1237, 1245, 1246, 1248, 1254, 1299, 1302, 1306, 1310, 1337, 1361, 1377, 1380, 1387, 1394, 1396, 1420, 1434, 1457, 1472, 1477, 1526, 1547, 1616, 1635, 1638, 1640, 1653, 1669, 1670, 1690, 1709, 1734, 1761, 1828, 1839, 1858, 1862, 1898, 1950, 1960, 2027, 2031, 2056, 2070, 2094, 2104, 2119, 2165, 2176, 2217, 2223, 2229, 2255, 2268, 2279, 2301, 2406, 2410, 2421, 2429, 2439, 2448, 2459, 2541, 2543, 2559, 2574, 2575, 2580, 2586, 2614, 2616, 2619, 2635, 2648, 2673, 2698, 2707, 2717, 2718, 2720, 2722, 2725, 2735, 2788, 2793, 2806, 2818, 2837, 2843, 2876, 2883, 2898, 2927, 2954, 2975, 2999.

Navedene obveznice bo izplačevala kranjska deželna blagajna v Ljubljani od dne 1. julija 1919 dalje v imenski vrednosti; izplača pa jih tudi s kuponi vred tri mesece pred doteklom rokom proti plačilu 4 % eskomptne pristojbine.

Od prej izžrebanih obveznic 4 % deželnega posojila so doslej neizplačane nastopne obveznice:

Po 2.000 K štev.: 323, 484, 880, 1022, 1058, 1546, 2023, 2099;

po 200 K štev.: 68, 77, 100, 111, 300, 308, 326, 360, 361, 648, 660, 1065, 1068, 1069, 1507, 1641, 1644, 1975, 2853, 2857, 2938, 2951, 2965.

Komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave.

V Ljubljani, dne 2. januarja 1919.

Dr. Triller l. r., načelnik.

Št. 41.

Razglas.

Dne 2. januarja 1919 so bile izžrebane nastopne obveznice 4 1/2 % deželnega posojila vojvodine Kranjske v prvotnem znesku 4.400.000 kron, iz leta 1917:

dva komada po 10.000 K in sicer: 66, 116;

20 komadov po 2.000 K in sicer: 133, 170, 203, 272, 331, 359, 368, 538, 551, 704, 708, 753, 755, 769, 872, 876, 972, 993, 1074, 1091;

12 komadov po 1.000 K in sicer: 12, 36;

153, 406, 411, 418, 501, 528, 604, 628, 639, 724;

17 komadov po 200 K in sicer: 41, 46, 57,

72, 105, 170, 179, 225, 335, 367, 391, 447, 471,

499, 859, 910, 956.

Navedene obveznice bo izplačevala kranjska deželna blagajna v Ljubljani od dne 1. aprila 1919 dalje v imenski vrednosti; izplača pa jih tudi s kuponi vred tri mesece pred doteklom rokom proti plačilu 4 1/2 % eskomptne pristojbine.

Komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave.

V Ljubljani, dne 2. januarja 1919.

Dr. Triller l. r., načelnik.

— Delniška glavica —
K 10.000.000.

Sprejema vloge na knji-
žice in tekoči račun proti
ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka
v Ljubljani.

Poslovnica razredne loterije.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Rezervni fond okroglo
K 2.000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste
vrednostnih papirjev, financira
erarične dobave in dovoljuje
— aprovizacijske kredite —